МІЙ БАТЬКО І МОСКОВСЬКИЙ ПРОСПЕКТ

Поряд із глобальними історичними перипетіями початку 1990-х, цієї бурхливої епохи змін, відбулася менш помітна, але визначальна для мого батька подія — перехід від чорно-білої фотографії та імпровізованої темної кімнати в нашій квартирі до кольорових плівок і професійних фотосалонів. Відтоді, як моя сестра привезла йому новий фотоапарат з Берліна, шляху назад уже не було — технічний прогрес знову переміг.

Різниця була колосальна: з 1960-х кожну фотоплівку батько мав проявляти вручну, щоразу змішуючи хімікати; далі, встановлюючи у ванній кімнаті збільшувач, годинами друкувати знімки, які потім там сохли, — довга, кропітка робота, за яку брались тільки справжні ентузіасти. І тут усе раптом змінилось: достатньо було покласти плівку в паперовий пакет, віднести — і вже наступного дня забрати готові фото.

Коли я думаю про дитинство, перед внутрішнім зором одразу постають татові фотографії. Вони зберегли стільки важливих моментів моїх ранніх років: нашу родину, будинок, де ми жили, сусідських дітей, з якими грались у хованки та війну, моїх перших шкільних друзів... Без цих знімків я б так чітко не пам'ятав свій перший день у школі або Максима з третього поверху.

Але всі ці фото виключно чорно-білі. А от коли рік тому знайшли коробку зі слайдами, відчуття були, ніби хтось замінив чорно-білий телевізор з моїми дитячими спогадами на новий кольоровий. Я геть забув про їх існування, хоча на початку 1980-х спільний перегляд слайдів був обов'язковою частиною вечора, коли до батьків приходили друзі. Тоді я вважав це страшенно нудним: хто взагалі хоче дивитись на екрані фото з останньої літньої відпустки, вузькі вулички Баку чи вежі й куполи храмів Таллінна? Цю частину вечора я саботував, тікаючи в кімнату бабусі, щоб читати Конан Дойла чи Жуля Верна в очікуванні десерту. Згодом проєктор з екраном дедалі рідше виймали з шафи, а наприкінці 1980-х вони й зовсім вийшли з моди.

Забуті кольорові знімки з мого дитинства стали справжньою несподіванкою. Ще більше я здивувався, коли знайшов кілька коробок зі слайдами, зробленими задовго до мого народження. Один з них пригадався мені в березні 2022 року, коли я розглядав свіжі фото центру Харкова. Зроблена, ймовірно, в першій половині 1970-х світлина показує початок проспекту Героїв Харкова. На момент зйомки ця 18-кілометрова магістраль, найдовша в моєму рідному місті, мала назву Московський проспект.

У день, коли батько зробив цей кадр, Московський проспект був повний життя — разючий контраст із фотографіями, що з'являлися в новинах у березні 2022-го. Одна з них була зроблена майже з того самого ракурсу, але в кадрі не видно жодної людини. Натомість — розбиті

вікна, уламки скла, металу та цегли на тротуарах і проїжджій частині: тоді центр міста інтенсивно обстрілювався російськими ракетами. Кольори на фото майже відсутні, це могла б бути світлина часів Другої світової. Чи був знімок справді чорно-білим, чи це лиш мій спогад, сказати не можу.